

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani
vsaki petek.

Naročnina znaša: Za avstro-
ogrske kraje za celo leto
5.44 K, za pol leta 2.72 K,
za četrt leta 1.36 K. — Za
Nemčijo za celo leto 5.96 K,
za pol leta 2.98 K, za četrt
leta 1.49 K. — Za Ameriko
za celo leto 7.28 K.

Posamezne številke
stanejo 10 vin.

Reklamacije so poštne pro-
ste. Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Rokopisi se
ne vračajo.

Štev. 46.

V Ljubljani, dne 18. novembra 1905.

Leto VIII.

NASLOVI:

Za vse dopise, rokopise, pisma, tiščica se lista:
Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.
Za denarne pošiljatve, naročila, reklamacije, in-
serate i. t. d.:

Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.
Židovske ulice štev. 5/I.

Slovenski delavci!

Gautscheva vlada popušča. V soboto je ministrski predsednik povedal deputaciji vele-industrialcev, ki je bila pri njem pritoževati se radi škode, ki jim jo dela železničarska obstrukcija, da vlada izdeluje z dovoljenjem krone zakonski načrt o volilni preosnovi, ki bode odgovarjal modernim zahtevam, da ga predloži državnemu zboru in da hoče skrbeti, da ga parlament reši v prihodnjem zasedanju.

Važna izjava je to, ali jasna še vedno ni. Ministerski predsednik ni povedal, kakšna bode podlaga njegovi volilni preosnovi in to bi bil prav lahko storil, ko je že toliko povedal. Z besedami „volilna preosnova bode odgovarjala modernim zahtevam“, se lahko prikrije vse mogoče. Delavstvo se pa ne bojuje za enostavno „razširjenje“ volilne pravice, temveč za splošno in enako volilno pravico in preveč je že žrtvovalo v tem boju, da bi moglo popustiti pa se zadovoljiti s kakšnim surogatom.

Izjavo ministerskega predsednika, da se je vlada polotila dela, jemlje delavstvo na znanje. Ali dokler mu načrt gospoda Gautscha ni natančno znan, ne more in ne sme odnehati v svojem boju. Ako bi prišlo sedaj kako pomnoženje mandator v peti kuriji, ako bi se sploh v kakršnibodi obliki ohranilo

privilegirane kurije, bi bila posledica ravno taka, kakršna je bila po vpeljavi Badenijske zloglasne pete kurije. In preden bi dosegli politično ravnopravnost, bi utegnili preteči desetletja, treba bi bilo novih bojov, še hujših kakor je sedanj, delavci pa imajo izvršiti preveč drugih nalog, kakor da bi mogli vsakih deset let voditi nov boj za koščke volilne pravice, iz katerih nikoli ne postane celota.

Boj, ki je sedaj pričel, mora trajati do popolne zmage. In ker še ni znamenja, da bi bila vlada pripravljena, stopiti pred državni zbor z načrtom splošne in enake volilne pravice, se morajo delavci z vso resnostjo pripraviti, da porabijo eventualno tudi svoje najostrejšo orožje, da vstopijo v politično stavko. Doslej smo agitirali in demonstrirali. To ni bila igrača, temveč delavci so hoteli pokazati, da jim je splošna in enaka volilna pravica v sedanjem času najvažnejša zahteva.

Z agitacijo in z demonstracijami še nismo dosegli popolnega uspeha. Kakšno sredstvo ima delavstvo še, da pokaže svojo moč? Vse produktivno delo je odvisno od Vaše volje. Ako hočete, se ustavijo vsa kolesa; vsa produkcija in ves promet obtiči. Stavka je moderno revolucionarno orožje, proti kateremu so vladajoči brezmočni. Po stavki ne morejo sekati policijske sablje, v stavko ne morejo streljati infanterijske puške. Res je, da nalaga politična stavka tudi delavcem težka bremena, ali brez žrtev ni zmage v boju. Kolikokrat ste že morali stradati brez lastne krivice in brez upa! A sedaj je na kocki splošna in enaka volilna pravica, zrel plod, ki Vam mora pasti v naročje, ako ste vstrajni in odločni kakor doslej.

Priznamo: Upali smo, da odpro velikanske manifestacije železne delavske volje oči vlada-

razločevala ničesar več. Slišala je pač glasove, med katere se je pomešal nekaj tuj, nerazločen šum, a vse skupaj se je oddaljevalo, kakor da hoče odplavati.

Njenima družabnikoma je postala pesem končno dolgočasna. Natočila sta šampanjca, ne da bi bila Amalija opazila. Gledala je v daljavo kakor zamaknjena. Šele, ko je dobila kozarec skoro posili v roke, je zaslišala napol hripav smeh ter se je nekoliko zavedla. Izpila je, a takoj je imela zopet polno čašo. To se je ponavljalo — nemelodično petje in popivanje. Kadar je bila steklenica prazna, se je pozvonilo natakarku in pilo se je dalje. Polagoma je začela Amalijo boleti glava. Hipno je bila bolečina tako huda, da bi bila kar zakričala. Ali vsakokrat ji je zopet malo odleglo.

Pesmi so bile vedno bolj in bolj predrzne, eleganca je pojemala, moža sta začela blebetati vsakovrstne dvoumne in opolzle neumnosti, ki jih dekletvečinoma ni razumelo. A smejala se je, ne da bi sama vedela, zakaj in čemu. Kratek trenutek se ji je zazdelo, da jo je vino premagalo. To pa jo je navdalo z nekim čudnim pogumom. Hotela bi bila plesati, skakati, vrisati, narediti kaj silno bedastega — a velikega — na primer — na primer — kaj? Prav neumno se je zasmejala; ničesar se ni mogla domisliti.

A kar naenkrat jo je pograbila prodirajoča resnost. Kakšna okolica je to, kako grdo je

jočim in da pridemo do nujne, v časovnih razmerah vtemeljene preosnove brez večjih žrtev. Ali to upanje izginjava in zato je treba izreči besedo:

Delavci! Pripravite se na politično stavko! Pripravite vse, kar je potrebno, da lahko nemudoma zapustite tovarne in delavnice, čim se Vam da znameuje. Prigovarjanja je bilo dosti, sedaj je treba dejanj!

Živela splošna in enaka volilna pravica!

Proporcionalni zistem.

Ustavni odsek kranjskega deželnega zbora je sprejel resolucijo, ki zahteva, naj 1. vlada predloži državnemu zboru načrt zakona, ki obsega splošno in enako volilno pravico; 2. naj vlada predloži deželnemu zboru načrt zakona v istem smislu in naj skliče deželni zbor tekom januarja 1906, da reši ta zakon; 3. ako se v parlamentu ne bi dobilo večine za splošno in enako volilno pravico, naj jo krona oktroira, ker je tudi sedanj volilni zakon oktroiran.

Poleg tega se je deželnozborski odsek izrekel za proporcionalni zistem volitev in je zahteval zakon, ki zagotavlja popolno svobodo volitev.

Proporcionalni volilni zistem je poseben način volilne tehnike, ki je zelo simpatičen, ker zagotavlja tudi manjšinam primerno zastopstvo. Ali tudi ta zistem bi bil nespremenljiv, ako ne bi imel splošne in enake volilne pravice za podlago. Uvedlo bi se ga lahko tudi v danes obstoječih kurijah, kar bi sicer tudi „moderno“ izgledalo, kar pa ne bi prav nič izpremenilo v bistvu dosedanje volilne pravice. Proporcionalni zistem je jako dober, ali utemeljen mora biti na splošnosti in na enakosti.

Socialno demokratično delavstvo je vstopilo v sedanj boj z enostavno porabo „splošna in

vse, kako gnjusno! Tako močan stud jo je prevladal, da je kakor pod uplivom povrnivše se nepremagljive volje vse izginilo izpred njenih oči. Stene s tistimi čudnimi frivolnimi slikami, vrata, ki je slutnja izza njih ustvarjala nekaj tajinstvenega, miza s posodo in z neštetimi steklenicami — vse se je pogreznilo kakor v brezno in z vsem sta izginila tudi moža. Iz daljave je tiho in skrivnostno prodirala blaga glazba, rožasta svetloba se je širila po neobmejnem prostoru, cvetice finih, blagih barv so vzklikale iz tal in nekaj božanstvenega je objelo njeno dušo.

Tako mило ji je bilo . . .

In prišla je misel: Kdaj je že bilo tako — kdaj že . . .

Pred njo pa je stal Franjo. Sreča mu je odsevala iz oči in ljubezen se mu je smejljala na ustnih. Gledal jo je tako, kakor bi ji hoteli njegovi pogledi povedati tisoč krasnih in ljubih reči.

Niti sama ni čutila, kako se ji je obraz izpremenil; lepota se ji je izlila po licu in blaženost ji je vstala v srcu. On se ji je približal — a sedaj mu mora iti sama nasproti. Polagoma je dvignila roki, počasi je vstala, vsaki gibljaj je bil slovesen, kakor da je v svetišču in da hoče žrtvovati božanstvu neumrjoče ljubezni . . . Njen Franjo je tukaj . . . Naenkrat je zaslišala raskav glas:

— Ali res norite —?

Listek.

Počena srca.

Spisal Etbin Kristan.

Dalje.

— Pojdim, gospodična, pojdim. Pri čaši šampanca nam bode gotovo bolj prijetno, kakor tukaj.

Amalija ni vedela, kaj bi počela. A njena volja je bila popolnoma oslABLJENA, temne želje pa so se zopet močnejše pojavljale. V njenih očeh je bilo vse rdečkasto. Vstala je in uljudna družabnika sta jo odpeljala v posebno sobo. Natakarkar je prinesel šampanjca in prigrizkov. Starejši je natočil in zaklenil vrata. Amalija ni niti pazila na to. Videla je, a bilo ji je vseeno. Pili so, potem sta moža zapela poulično lascivno pesem. Smejala sta se in v taktu sta tolkla po mizi. Dekletu se je nekaj zgabilo, a takoj ji je bilo, kakor da mora peti z njima. Ali poznala ni niti besed, niti melodije in začela se je mučiti, da bi uganila. Naenkrat ji je bilo to bedasto. Brez vzroka se je zasmejala, misliti pa ni mogla ničesar več. Sestavila je pol stavka v glavi, pa se ji je pretrgal. Nekaj časa se je hotela siliti, da bi mislila kaj. A to jo je izmučilo, pa je pustila, naj se godi, kar se hoče.

Soba je bila jasno razsvetljena. Amaliji pa se je zdela temna in povsod je videla senco. Moža sta še vedno pela, njena ušesa pa niso

enaka volilna pravica", ne da bi se bilo spustilo v kakšno detajliranje, kajti če je enkrat načelo uveljavljeno, so tehnične posameznosti prave igrčke. Pred vsem je treba odpraviti sedanje privilegije, ki jih predstavljajo kurije in treba je zabraniti, da bi prišlo na mesto ene sleparije druga, kakor n. pr. kak pluralni zistem, ki bi dal enim volilcem po en glas, drugim pa po dva, tri in še več. Če je enkrat načelo splošne in enake volilne pravice sprejeto, bode naloga naših poslancev v parlamentu, da se tudi glede tehnične izvedbe zavzamejo za najboljše.

Če dobi potem proporcionalni zistem veljavo, nam bode gotovo všeč. Seveda se mora uvesti naravno, ne pa kakšno umetno proporcijo, ki bi le splošnost in enakost falzificirala. Socialni demokraciji na Slovenskem bi bil tak način volitve le v prid. Kajti, ako se ga izvede, ima naša stranka najprej pričakovati, da dobi tudi ona primerno zastopstvo v zakonodajnih zborih. Pristašev ima socialno-demokratska stranka na Slovenskem lepo število. Ali ker se zbirajo večinoma v industrialnih krajih, bi kakšna umetna volilna geometrija že lahko sestavila take volilne okraje, da bi bila naša večina povsod potlačena v manjšino. Ako se pa sprejme proporcionalni zistem, je to nemogoče, kajti tako se naših volilcev ne more razkropiti, da ne bi prišli do razmerne veljave.

Mi torej proporcionalnemu zistemu čisto nič ne ugovarjamo, temveč smo se že večkrat izrekli zanj in ga pozdravljamo. Opaziti pa moramo vendar, da delavstvo radi bodočnosti ne pusti ubiti sedanjosti. Ako bi se hotelo porabiti proporcijo za manever, da se zavleče splošno in enako volilno pravico, tedaj bi delavstvo glasno in jasno reklo: Roke proč!

Da z volilno preosnovo, ki jo delavno ljudstvo sedaj zahteva, ne bode stvar rešena za vse večne čase, nam je dobro znano. Socialno demokratična stranka ni nikoli mislila, da je mogoča na svetu kakšna uredba, ki ostane potlej neizpremenljiva kakor petrefakti. Vse se razvija in tudi, če doseže človeštvo enkrat novo socialno družbo, ne bode razvoj obtičal. Gre se pa za to, da se ustvari razmere, ki nosijo v sebi kal bodočega napredka, ne pa reakcije.

Ako se uvede splošno in enako volilno pravico, se izpremene z njeno pomočjo razmere v državi tako temeljito, da bodo nove napredne reforme neizogibne. Narodna avtonomija ne pride, dokler ne bode politične enakopravnosti. Kadar pa pride, bode treba zopet novih tehničnih uredb za volitve. Kajti volitve po teritorialnih okrajih bi bile tedaj nezmislene; uvesti bode treba volitve po narodnostih. Tudi žene v Avstriji še čakajo na volilno pravico. In tako bi lahko še o marsičem govorili. Ako se o takih vprašanjih akademično razpravlja, nimamo ni-

česar proti temu. Ali kdor bi hotel s takimi detajli obstruirati glavno stvar, nad njim bi se ta greh kruto maščeval. Pred vsem je nujna enakopravnost.

Politični odsevi.

E pur si muove! Staročeska „Politika“ javlja, da predloži vlada državnemu zboru volilno preosnovo na podlagi splošne, enake, tajne in direktne volilne pravice in da so se veleposestniki že odpovedali svojim pravicam. To je seveda nekaj, kar bi „Politik“ lahko vedla, saj je ona glasilo čeških fevdalcev. Bilo bi seveda bolj umestno, ako bi Gautsch sam nedvomno povedal, da je splošna in enaka volilna pravica podlaga njegovi preosnovi. „Politik“ je končno vendar samo „Politik“. In dokler ne slišimo Gautscheve besede, ne more delavstvo odložiti orožja.

Skupna ministrska konferenca je bila v nedeljo na Dunaju pod predsedništvom Goluchowskega. Udeležili so se je ministri Pitreich, Burian, Gautsch, grof Bylandt, Fejervary in Lanyi. Razpravljali so o vprašanju grbov. Vzpričo sedanjih strastnih bojov, ki razburjajo prebivalstvo cele države, bi se človek kar smehljaj, če sliši, da so tudi taka vprašanja na svetu.

„Narodna avtonomija“ je ime novemu društvu, ki se je ustanovilo na Dunaju. Pravila, ki so jih vložili predlagatelji dr. Ferdinand Kronawetter, profesor dr. Masařyk, Lucian Brunner in Roman Semeratič, naznačujejo kot namen društvu: „Uvedbo narodne avtonomije na podlagi narodne enakopravnosti vseh narodnih plemen in pasem, splošnih človečanskih pravic in medsebojnega spoštovanja ter tolerance. Kdor hoče pristopiti društvu, ga morata dva udeleženca priporočiti in društveni zbor mora soglasno skleniti, da se ga sprejme.“

Goriški deželni zbor je odkazal predlog poslanca Štrekelja, ki zahteva splošno in enako volilno pravico za državni zbor, pravnemu odseku. Štrekelj je zahteval nujnost, za katero pa so glasovali samo trije liberalni poslanci. Klerikalci se torej na Goriškem ne zdi nujno, kar smatrajo njih tovariši na Kranjskem za najnujnejše. Sploh se opaža, da ravna goriški deželni zbor z volilno reformo zelo bagatalno. To si bode treba zapomniti.

Agrarna stranka na Moravskem se je izrekla za splošno, enako, tajno in direktno volilno pravico s primernim zastopstvom manjšin — torej za proporcionalni zistem. Stvar torej napreduje.

V moravskem deželnem zboru so podali poslanci dr. Perek in tovariši predlog z izdelanim zakonskim načrtom, po katerem se sme vpisati otroke samo v take šole, katerih učni jezik razumejo.

Občinske zdravnike nameravajo upeljati na Tirolskem. Občinski odsek deželnega zbora razpravlja o tozadavnem zakonskem načrtu, ki zahteva, da nastavi vsaka občina zdravnika. V smislu načrta bi imeli občinski zdravniki v nemškem delu Tirola 1200 kron začetne plače, v italijanskem delu pa bi plača iznašala 1200 do 3000 kron. Občinski zdravniki in njih udove imajo pravico na penzijo, njih sirote pa na vzgojevalni donesek. Za vsakega aktivnega zdravnika doplača dežela po 110 kron na leto.

Madjarski šovinistični dijaki so se pretečeni teden odpeljali v Galicijo, da bi tam prav po komedijantovski sejali simpatije za koalicio. Ko so se povrnili, so jih pričakovali socialistični dijaki na budimpeštanskem kolodvoru, hoteč jih malo pozdraviti. Ali viteški junaki so zapustili vlak že pred Budimpešto. Zato so se spravili v petek nad rektorja, profesorja Langa, od katerega so v surovem tonu zahtevali, naj nastopi proti socialističnim dijakom. Rektor jim je rekel, da se čudi takim zahtevam in njih grožnjam. Vodja famozne deputacije je tedaj zakričal nad njim, rektor pa mu je pokazal vrata. Ker je bila deputacija tako arogantna, da tudi tedaj še ni odšla, je rektor vzel klobuk, pa je sam odšel. Tedaj se je pokazala vsa surovost te šovinistične inteligence. Dijaki so pohiteli za njim, pa so ga napadli s palicami ter ga opljuvali, suvali in zmerjali, tako da se je moral rešiti v voz pred njih surovostjo. — Zmerni dijaki so sklenili, da se mora dati razžaljenemu rektorju na vsak način zadoščenje. Vseučilišče je zaprto.

Košutovski junaki so v nedeljo streljali na delavce. V Pečuhu so priredili paraden shod, kjer sta igrala Apponyi in Wlassics policijsko komedijo. Korajža jim je bila pa tako velika, da so naprosili za vojaštvo in zborovali so pod varstvom štirih infanterijskih stotnij in eskadron huzarjev. Socialisti so se ga udeležili v velikem številu. Bil je velik nemir. Naenkrat so začeli izmed jahajočega banderija streljati na socialiste. Seveda je prišlo do hudih spopadov. Poroča se, da je policija zaprla 38 socialistov. Kaj pa je s košutovskimi junaki?

Črnogorski knez Nikola je proglasil za svojo deželico ustavo. Svet se za to ne zmeni veliko; ali nas je vendar sram. Po celi Evropi napredek v smislu svobode, izvzemši samo Turčijo pa — Avstrijo!

Na Ruskem razsajajo novi boji. Po južnih mestih je organizirala policija prave roparske protirevolucijske čete, ki napadajo žide, inteligence, dijake in delavce, ter ropajo in more, kjer le morejo. Prvi čas po razglasenju carjevega manifesta so se vršili grozni prizori; toda sedaj so se napadani organizirali za boj proti tem „črnim tolpom“, pa jim že počasi korajža

In tisti hip je izginilo vse.

Padla je na stol, ozrla se je — kaj je bilo to? Kam je izginila tista, krasna, neprispodobna slika? Kje je njen Franjo? Saj ni sanjala, niti oči ni imela zatisnjenih in vendar je bilo videti vse in z rokami bi bila lahko prijemala vse. Tu vendar je pred njo okrogla, pognjena in polita miza, tam v kotu stoji umetno narejena, zaprašena palma, ob steni je neokusno izdelani divan in poleg nje sedita dva tujca z zalitimi kalnimi očmi, kjer sta sedela že prej.

Halucinacija? Ali so take reči resnične?

Dalje prih.

Karel Linhart:

Rudarska.

Noč temna je. Oblaki črni
prikriji svetli firmament
z debelim plaščem so povsod.

V dolini sem. Ko v grobu tihem
obdarja nočni me pokoj;
ko da je vse razpadlo davno,
kar vstvaril solnčnati je dan . . .
Ko v grobu temnem . . . Tiho je
in duša bojazljiva čuti:
Strahovi hodijo po svetu . . .

A noč popolna noče biti;
glej tam na griču, tam na levo:
li vidiš zvezdo modro, jasno?

In dimnik, — dim se vije bled
fantastično navzgor počasi, —
in ropotanje, molkov, tajno . . .
Glej tam na desno: ista slika. —
dim, zvezde, ropotanje daljno, —
kot bi pulziralo življenje
in dihalo trpljenje tam . . .

V naročju zemlje spal je premog
pač tisočletno trdo spanje;
brez nade odrešenja spal je,
brez misli, da bi videl zopet
v krasoti zore jutranje
svobodno zlato solnce, — solnce! —
to solnce večno, ki sijalo
na drevju še zelenem je,
poljubovalo cvetje je . . .

Noč temna je, — popolna noče biti,
čuj pišč in vrisk, pošasti nočni,
podobna pridrdra mašina,
in voz za vozom premoga,
s trpljenjem pridobljenega,
in voz za vozom tja hiti . . .
Oj, kam hitiš? . . . Tja doli v svet,
v tujino neizmerno tja . . .
V tujino svitlo, jamo, krasno,
v dežele solnčnate, v palače,
v bogata mesta, razsvetljena,
električno, brez teme, sence,
in brez gorja in brez strahov . . .

Tu pa je temno, strašno je:
Strahovi hodijo po zemlji . . .

Strahovi, da, s krvjo po žilah,
čprav vodena je postala!
Kot krti so prerili zemljo:
kjer grič je bil, je že dolina,
in kjer dolina bila je,
se dviga gora, priča dela!
Strahovi, da . . . s svetilko blede
v črevesju zemlje rijejo,
tam v večni noči neprozorni,
da svet živi, — da ti se greješ,
ponosni bogatin, ki sit si
in proletarca le preziraš.
S svetilko blede, drug za drugim,
v neskončni vrsti jih požira
odprta, črna jama, — doli,
kjer delo večno je . . . kjer nagi
v vročini grozni delajo . . .

In gledam, gledam . . .
In vsi, ki so umrli v jami
junaško smrt, še bolj junško
kot smrt je na bojišču tužna, —
vsi so strahovi maščevalni . . .
Premagali so, zemljica,
v življenju pač te tisočkrat,
zdaj zmagala si ti nad njimi!
Postlala, zemljica, si jim,
usmiljenejša kot ljudje . . .

A mrtvi niso . . . Solnce pride,
zasije nad svobodnim rodом . . .
Rudarska kri se oživi.
Zastava rdeča bo zaplapolala . . .

uhaja. Vlada sama priznava, da ima policija v teh rečeh umazane prste ter je odstavila kijevskega policijskega mojstra Čihotskega ter namestnika policijskega glavarja Bezsonova. V vseh ruskih mestih so vseučilišča in druge visoke ter srednje šole zaprte. — S carskim ukazom so imenovani za finančnega ministra Šipov, za trgovskega Timirjasev, za prometnega Nemješajev, za kontrolnega Filozofov, za poljedelskega Kütler. Trepov je odstavljen.

Poljska deputacija, sestoječa iz 22 zastopnikov plemstva in meščanstva, je odšla v Peterburg, da razpravlja z vlado o avtonomiji Poljske.

Ruska socialna demokracija je začela sedaj, ko je odpravljena cenzura, izdajati javen dnevnik z imenom „Novoja žiznj“ (Novo življenje.) V uredništvo je vstopil tudi Maksim Gorkij.

Proti poljski avtonomiji je nastopil Witte. Mož je menda vendar precej kratkoviden. Deputaciji varšavskih advokatov je dejal: „Vojno stanje ne bode odpravljeno, dokler se dežela ne umiri, dotelej tudi ne bodo uvedene reforme. Zagovarjam pač lokalno samoupravo, ne pa politične avtonomije. Naklonjen sem Poljski, ali pod pritiskom, vlada ne bode popustila.“ Witte je pač menda že pozabil, da je tudi sam le plod „pritiska“ in popuščanja vlade in — carja.

Generalni guverner Finlandije je postal knez Svjatoslavl-Mirsky. Kakor znano, je knez Obolenski demisioniral, ker ga je revolucija prisilila na to.

Francoski vojni minister Berteaux je odstopil, ker se je v vprašanju organizacije državnih uslužbencev vlada uprla na večino desnice in nacionalistov. V zbornici je prišlo do burnih prizorov. Berteaux je pisal ministrskemu predsedniku Rouvieru pismo, da se mu je zdelo nujno demisionirati, ker ne more prezreti glasovanja, pri katerem je stalo 226 republikancev levice proti vladi. Vsled njegove demisije so nastale v ministrstvu sledeče izpremembe: Minister za notranje zadeve Etienne je prevzel vojni portfelj, mornarski minister admiral Thomson je postal minister za notranje stvari, trgovinski minister Dübief je dobil mornarico, poslanec Tronillot, ki je že prej bil minister, je prišel na Dübiefovo mesto.

Norvežani dobe torej vender kralja. Poroča se, da je kraljevski dvor že popolnoma urejen. Oskar je daroval vso srebrnino in kronske slike deželi. Novi kralj pride najbrže 26. t. m. v Kristijanijo. Doslej je šlo brez kralja.

Ustaja na Kreti je končana. Zastopniki zunajnih držav so naznanili ustašem, da se jim dovoli „popolno“ amnestijo. Izvzeti so samo tisti orožniki, ki so dezertirali in pa tiste osebe, ki so jih vojaška sodišča obsodila. Za „popolno“ amnestijo manjka torej vendar še mnogo.

V Braziliji je izbruhnila vojaška ustaja. Prišlo je do krvavih spopadov. V trdnjavi so bili trije častniki ubiti in 60 vojakov.

Obstrukcija železničarjev.

Lep uspeh organizacije.

Torej je tudi Avstrija doživela resen železniški boj. Toliko časa so se železniške uprave z ministrom na čelu norčevale iz uslužbencev, da se je pretirala nit potpežljivosti. Več kakor leto dni so železničarji prosiili in prosiili, naj se jim da vsaj 20 odstotkov draginjske doklade, dokler ne bodo njihov dohodki definitivno urejeni. Leto dni je železniško ministerstvo obljubovalo. A besede so ostale besede. Končno pa so se železničarji naveličali. Na Češkem so začeli na državni železnici — ne morda štrajkati — temveč samo delati po predpisih. To pa pomeni, da prihaja ves promet v nered. Kajti tako krasen je delavni zistem na železnicah, da se ne more zmagovati dela drugače, kakor če prestopajo uslužbenci veljavne podpise, pa delajo v večni nevarnosti kakor živina. Vlaki imajo velike zamude, mnogo vlakov sploh ne spravijo iz postaj. Ta obstrukcija se je začela razširjati po državnih železnicah cele države. In kakor se v sedanjem času skoraj nobene reči ne more ločiti od volilne pravice, zahtevajo železničarji vrhu draginjske doklade tudi splošno in enako volilno pravico. Menda bodo mogotci počasi vendar izpoznali, da stvar ni šala. In z vojniki tukaj ničesar ne opravijo.

Delavstvo ima orožje, o katerem se ne znajo vladajoči še nobenega pojma narediti.

* * *

V Trstu je bil v petek večer železničarski shod, ki je sklenil, da se začne takoj ob polnoči delati po propisih. Po shodu so železničarji demonstrirali na velikem trgu, kjer sta govorila sodruga Kopač in Pinguentini in potem pred „Narodnim domom“, kjer je govoril sodr. Kopač. V ponedeljek je bil drugi shod, kjer se je ostro kritiziralo preganjanja radi „obstrukcije“ in se je sklenilo, da se ostane pri delu po propisih. Po shodu je bila velika demonstracija pred železniškim ravnateljstvom.

V Nabrežini je bil v nedeljo večer shod železničarjev, ki so sklenili, da začno v ponedeljek s pasivno rezistenco.

* * *

V soboto se je začelo železničarsko ministristvo pogajati z organizacijo železničarjev in s poslancema dr. Ellenbognom in Maštalko. Zastopnik nemškega društva uradnikov ni bil pripuščten, ker se to imenitno društvo ni izjavilo solidarnim z železničarji. Krščanski socialisti se niso udeležili. Komedijant Lueger pa je hotel posredovati na lastno pest, da bi se delal važnega. Zastopniki organizacij so na skupni seji ostro obsodili to trivialno ravnanje. Sklenilo se je sledeče minimalne zahteve: Draginjsko doklado po 20 odstotkov za vse delavce z dnino, za uslužbence v VI., V., IV. in III., za poduradnike v V. in IV. ter za uradnike v XI. razredu; po 10 odstotkov za uslužbence v II. in I., za poduradnike v III., II in I. in za uradnike v X., IX. in VIII. razredu. Uradnikom se mora odpreti avanzma do VII. razreda, za poduradnike in uslužbence je vpletati avtomatično avanziranje.

V nedeljo sta imela poslanec Ellenbogen in Maštalka posvetovanje s finančnim ministrom dr. Koselom, z ministerialnim svetnikom Banhausom in z ministrskim predsednikom Gauschem. Potem so se sešli zapupniki in v ponedeljek se je dosegel sporazum.

* * *

Železniško ministristvo je naznanilo zaupnikom, da je pripravljeno na sledeče koncesije:

- 1) Vsemu osebju, ki dobiva dnino, se zviša dohodke na kolikor mogoče individualizirani podlagi s 1. decembrom 1905. ali pa vsaj veljavno od tega dne;
- 2) Zviša se dohodke čuvajem od 1. januarja 1906;
- 3) Uvede se avtomatično avanziranje za uslužbence in poduradnike;
- 4) V III. plačilnem razredu uradnikov se odpre več mest kakor je v proračunu za 1906. preliminirano, zlasti za uradnike, ki so absolvirali kakšno šolo;
- 5) Porabilo se bode izdaten znesek za zboljšanje doklad tistih uradniških kategorij, ki najbolj potrebujejo zboljšanja.
- 6) Aspirantom se bode dalo pavšal za uniforme.

Sodruga Tomschik je vprašal, ali hoče železniško ministristvo uplivati tudi na privatne železnice, da posnamejo primer ministristva. Dr. Vrba, vodja ministristva, je obljubil, da bode ministristvo porabilo v ta namen ves svoj zakoniti upliv. Razven tega obljubljuje ministristvo, da izvrši tekom treh let še razne druge reforme v svrhu materialnega zboljšanja; radi zadnjega gibanja ne bode noben železničar kaznovan ali preganjan.

Z ozirom na te koncesije so zaupniki organizacij s cirkularno depešo priporočili vsem postajam, da se začne zopet delati kakor po navadi. Pripomogla je temu izidu tudi zadnja izjava vlade glede volilne pravice.

Železničarji pa lahko vidijo, da je organizacija njih najboljša opora. Čim tesneje se bodo združili, tem več bodo za bodočnost dosegli.

Domače stvari.

Upravištvo „Rdečega Prapora“ ima svojo pisarno začasno v Židovskih ulicah št. 5, prvo nadstropje. Tam se sprejemajo vsa naročila, reklamacije, oglasi i. t. d.

Naša „evolucija“. Tržaška „Edinost“ opaža na našem listu evolucijo, s katero — pravi — da je zadovoljna. Zdi se ji, da se je naš način razpravljanja o narodnem vprašanju „ščistil“. Ta sodba nas pušča pač precej hladnokrvne, vendar pa se nam zdi umestno, omeniti,

da je stvar menda nekako nasprotna. Pojmi o narodnosti, o „narodni avtonomiji“ zlasti so se jeli na Slovenskem pač nekako čistiti, toda ne v socialni demokraciji, kjer so bili že davno jasni, temveč vsled socialno-demokratskega delovanja. To, kar smo pisali v predzadnji številki v članku o narodnem vprašanju, ni za nas prav nič novega. Na tistem stališču smo stali od začetka; a pred leti je bila splošna taktika slovenskih strank, ignorirati in bagatelizirati vse, kar je prišlo od socialnih demokratov. Dosegli niso s to taktiko prav nič, kajti stranka se je tudi na Slovenskem razvila, kakor se je morala razviti in razvijala se bode še dalje, ker se pogoji za njen obstanek od dne do dne poboljšujejo. S tem narašča njen vpliv — implicate — in nam je pač vseeno, kako utemeljujejo druge stranke izpremenjeno taktiko napram nam. Zadovoljni smo lahko mi, da se množi število tistih, ki se strinjajo z našim načelom v narodnem vprašanju, z načelom, ki smo ga zastopali in pojašnjevali v „Delavcu“ in v „Rdečem Praporu“, v češki „Akademiji“, v nemških listih, v hrvatski „Slobodi“, na naših shodih, na brnskem strankinem zboru i. t. d. Ideja narodne avtonomije, ki je disemetalno nasprotna vsakemu teritorializmu, napreduje in to je glavno.

Žurnalistična noblesa. „Prešernov spomenik“, ki so ga izdali „Naši zapiski“, je bil razposlan raznim slovenskim časopisom v objavo in oceno. Med drugimi ga je prejel tudi „Slov. Narod“, glasilo slovenske „inteligence“, objavil pa ni tega. Navadna žurnalistična poštenost velevala, da vsak list objavi in naznani vse publikacije, ki so mu bile poslano na ogled in oceno. „Slovenski Narod“ pa ni toliko pošten! Iz kakšnih ozirov je zamolčal poslani in sprejeti „Prešernov spomenik“ — ne raziskujemo. Le konstatujemo njegovo žurnalistično nepoštenost! Omenjamo hkratu, da je objavil in ocenil — četudi po svoje — „Prešernov spomenik“ celo „Slovenec“, kateri je pa naročen na „Naše zapiske“, da torej ni prejel redakcijskega. Sicer se je pa „Našim zapiskom“ že v I. letniku primerilo, da je „Slovenski Narod“ zamolčeval poslano mu številke. Poučno je vse to za našo javnost — zato ji pripovedujemo o žurnalistični poštenosti „Slov. Naroda“. Da pa „Slov. Narod“ ne bo mislil, da je s svojim zatajevanjem „Preš. spomenika“ oviral razpečevanje te publikacije, mu povemo, da je le prav malo izvodov še na razpolago; dasi se je tiskalo še enkrat toliko številke kakor običajno. Veljava in vpliv „Slov. Naroda“ sta pač že toliko uničena po slovenskem svetu, da s svojim zamolčevanjem ta list ne ubije nobene nove akcije več. In to je zdravo za pametni razvoj slovenskega ljudstva!

Za domačo živinorejo skrbe v kranjskem deželnem zboru. Ruska, italijanska in rumunska meja bode zaprta za živino, pravijo. Kajti povsod je živinska kuga, in veterinarske postaje ob meji baje nič ne pomagajo. Menda bi pa le pomagalo, če bi se le v vsakem smislu skrbelo za to, da so veterinarci zmožni in da morajo izpolnjevati svojo dolžnost. To bi bilo pa vendar čudno, da izučen živinozdravnik ne bi poznal goveje kuge. Ničesar nimamo proti temu, da se domačim kmetom pomaga; ali monopolizirati meso, pa izročiti prebivalstvo na milost in nemilost posestnikom in mesarjem, to le ne gre. Živinoreja, ki ne more konkurirati z uvozom iz Rusije, uima zdrave podlage in tako slabotno stvar umetno podpirati na račun konzumentov, je nezmisel. Seveda se nam zdi, da bi živinorejci že lahko konkurirali, ne da bi morali propasti; ali monopol jim je kajpada ljubši, kakor konkurenca. Radi pa tudi verujemo, da ni vse odvisno od živinorejcev, temveč ljubljanski mesarji imajo že tudi svoj delež. Tu bi konkurenca, ki se ne bi dala strahovati ali podkupiti, kaj koristno uplivala. In ljubljanska občina je vsekakor grešila, da ni storila v tem oziru ničesar resnega.

Ljubljansko gledališče ima na galeriji dvojna vrata. Na enih je že nekaj tednov razbita velika šipa in skoraj bi morali misliti, da se jo namerava pustiti tako do konca sezone. To pa vendar ne gre; obiskovalci gledališča na balkonu in na galeriji se bodo lepo zahvalili za to. Če je že v parterju včasih precej vroče, je temperatura zgoraj pogostoma na-

ravnost neznosna in tedaj res ni nič prijetnega, če se čuti kar po dve uri mrzlo sapo na hrbtu. — Tudi p. n. občinstvu je treba povedati nekoliko besed. V gledališče prepozno prihajati, je neuljudno. Ljudje, ki pridejo pravočasno, hočejo uživati predstavo od začetka. Ali v Ljubljani se navadno izgubi polovico prvega dejanja, kajti četrte ure, včasih pol ure je večni nemir vsled prihajanja, vstajanja, dviganja sedežev i. t. d. Tudi tisto govorjenje in šepetanje med uvertiro je grozno. Saj se ne igra uvertira samo zato, da preteče čas; kdor ljubi opero, hoče dobro slišati uvertiro. V velikih operah je navada, da se enostavno zapre vrata, kadar sede dirigent na svoj sedež in tedaj ostanejo zaprta vrata do prve pavze. Semtertje pozabi kakšna dama tudi klobuk na glavi in tisti, ki sede za njo, imajo čast, da gledajo mesto dogodkov na odru, nakit na njenem klobuku. In to res ni interesantno.

Velika razprava zaradi zadnjega štrajka na „seperaciji“ v Trbovljah se je vršila dne 9. t. m. pred celjskim okrožnim sodiščem. Toženih je bilo skupno 16 oseb (4 sodrugi in 12 sodruginj) i. s. po § 283 (rabuka), § 3 k. z. §§ 81, 25, 284 in 267, — sami paragrafi, ki predpisujejo večmesečno kazen. Tožence je zastopal jako spretno g. dr. Karlovšek. Stvar pa je bila enostavno tako-le: 10. avgusta je izbruhnil ženski štrajk. Ker je bilo nekaj stavkokazov, se je zbralo zvečer na lici mesta 400 oseb. Prevrnilo se je nekaj „huntov“. Posredovala je žandarmerija in policija, vse pa bi se bilo pomirilo, ko bi orožniki ne bili aretovali neke delavke. Zdaj je ljudstvo postalo razburjeno in delavko so morali orožniki izpušiti. Iz tega so skovali gromovito obtožbo. Obtožili pa so le nekaj „Stundenbockov“. Vendar pa se je končala razprava v kljub obsodbi z veliko blamažo. Delavke so bile obsojene vsaka na par dni kazni (5, 10, 7 dni) in to za take paragrafe! Bilo je pa to tudi umevno in čudimo se le, da nekatere niso bile tudi oproščene. Priče so govorile vse v splošnem, dejstev pa skoraj nobeden ni navedel. Priče so bile: orožnika Dreo in Praznik, pazniki Zupan, Persoglio, Kaugler, Goršek in policaj Franchetti. Kako so pričali, dokazuje že sledeči slučaj: pisar Persoglio je trdil, da je sodrug Drole tgal aretovano ženo iz orožnikovih rok. Orožnik Praznik pa je sam dejal, da se ga ni nikdo dotaknil. Čudno, da je drž. pravdnik to krivo pričanje pod prisego — prezrl. Praznik je priznal sam hudo razburjenost in je dejal: „ko bi bil jaz v taki aufregungi, bi vse postrelil“. Franchetti pa je rekel: „Mogoče je, da smo izpregovorili kakšno napačno besedo, ker se na vse ne vemo spominjati“. Torej — pod prisego so pričali govorile stvari, katerih resničnost je po njih lastnem mnenju dvomljiva. Franchetti je tudi dejal, da ljudstvo od l. 1903 sem „noče več ubogati“. Režeži, ti trboveljski orožniki in policaji, — nekaj so bili v očetovskem razmerju z ljudstvom in zdaj jih nočejo več „ubogati“. . . . Omeniti moramo tudi čudna spričevala občine. Vse navprek je slabo popisala. Delavke so nekaznovane, a za občino — srednjega vedenja. Tako je končala razprava smešno za tiste, ki so mislili, da bodo delavci kar leta v ječi sedeli. Mi pa gremo naprej!

Liberalci in klerikalci se pripravajo, kdo je dosleden, kdo ni, kdo je prej nastopil za splošno in enako volilno pravico i. t. d. Zdi se nam, da je sedanji čas najmanj pripraven za tak ravs. Socialni demokratje, ki bi imeli morda največ razloga, da bi pokazovali gospodi zrcala, molče sedaj o preteklosti, pa bi tudi liberalci in klerikalci lahko molčali, ako jim je resno na tem ležeče, da zmaga enaka pravica. Rekriminacije so navadno neplodne, sedaj pa je treba rodovitnega dela in časnikar, ki hoče služiti volilni pravici, bi našel sedaj toliko pozitivnega dela, da ne bi imel niti časa za take v današnji dobi malenkostne prepire. V času, ko žrtvujejo delavci na Dunaju, v Pragi, v Šumburku i. t. d. svojo kri za politično enakopravnost, bi morali vendar tudi naši dnevniki razumeti, da imajo resnejšo nalogo. Volilna reforma je na dnevnem redu in važno je vprašanje, kako jo priboriti, vse drugo pa je poststransko. Socialisti ne postanejo niti liberalci, niti klerikalci, temveč bodo z vso odločnostjo varovali svoja načela in svoje nazore. Ali svojim načelom tudi toliko zaupajo, da se ne boje zanje, ako se jim v boju za volilno pravico

pridružijo pristaši drugih strank. Mar imajo liberalci in klerikalci manj zaupanja v moč svojih nauk?

Spekulacija na ljudsko neumnost se še vedno dobro obnaša in kdor jo razume, se mu dobro godi. Tako se klata sedaj po Spodnjem Štajerskem človek, ki prodaja razne vence. Pripoveduje, da je odposlan od jeruzalemskih frančiškanov in izdaja reklamne listke z napisom:

Von jenen Türken, die zur römischen Kirche übergetreten sind, in Jerusalem verfertigt, solcher Rosenkranz 30 Kreuzer.

Sleparija je popolnoma očitna. Tak rožni venec je narejen iz navadne špage in iz rdeče pobarvanih, prav prostih lesenih kroglic, ter nima niti križi. Vreden ni niti groša. Naših sodrugov menda ni treba svariti pred tako očitno goljufijo pod plaščem vere; dobro pa je, če posvare druge ljudi, da pazijo na svoj žep.

Celjski funkcionar držav. pravdnništva se odlikuje po finih manirah. To je pokazal pri zadnji razpravi proti trboveljskim delavkam. Ves njegov nastop je bil naravnost žaljiv. Neki delavki je dejal, naj „ne brusi jezika“. Drugo je skušal zopet „ironizirati“, češ, „kein Engel ist so rein“ i. t. d. V obtožnem govoru pa je pošlene delavce redno imenoval „tolpa“, ki „rjovi“, „udje te tolpe“ (!) „brihtne glavice“ i. t. d. Mi gospodu ne zamerimo, ako ne zna slovenskega jezika. Drugače bi vedel, da so njegovi izrazi skrajno žaljivi in bi si jih pač preje premislil. Kajti pred zakonom smo vsi enaki, drž. pravdniki in rudarji . . .

Klerikalna pedagogija. Piše se nam: V Sv. Križu na Primorskem je župnik pretečeni teden v šoli pretepel osemletnega otroka Ermana Boschettija tako močno, da bi ga bil kmalu pokvaril. Zvečer je odpeljala mati otroka v Trst, kjer ga je preiskal zdravnik dr. Olliani, ki je konstatoval, da je otrok vsled udarcev močno obolel in da bode potreboval več časa, preden okreva. Proti blagoslovljenemu pretepaču je vložena ovadba. Krščansko ljubezen na jeziku, v dejanju pa besno pretepanje otrok, to je ilustracija za klerikalno pedagogijo. In ta družba hoče imeti prvo besedo v šoli.

Še več krvi.

Izjemno stanje v Zagrebu. (Dopis.) Tudi pri nas je te dni tekla kri; čisto brez potrebe, samo kar je bila podivjana policija oborožena s sabljami in žejna krvi. Ta tolpa je že iz prejšnjih časov znana, a ko je izvedela kaj se je zgodilo v Avstriji, ji ni dalo miru. In uganjala je toliko časa svoje barbarstvo, dokler ni fini renegat dr. Ambuš razglasil izjemnega stanja. Take reči so pač samo na Hrvaškem še mogoče. Zgodilo se ni v resnici ničesar drugega, kakor da je bil v petek večer na „Ljudskem vrtu“ socialno demokratični shod, na katerem sta govorila sodruga Bukšek in Korač ter poslanci dr. Vinković, dr. Harambašić in duhovnik Zagorac za splošno in enako volilno pravico, potem pa je množica v vzornem redu odkorakala po Illici. To pa je že naredilo policijskega šefa drja. Mihičiča tako nervoznega, da ni več vedel, kaj dela. Poslal je svoje pandurje proti demonstrantom. Na oglu Mesničke ulice je trideset teh junakov z golim sabljami naskočilo demonstrante — popolnoma brez razloga. Surovi besni napad je razkačil ljudstvo in začelo je pobirati kamenje. Vendar se je sodrugu Bukšku posrečilo, pomiriti množico. V soboto so se ponovile demonstracije. Dijaki so demonstrirali pred uredništvom madjarskega „Dnevnega Lista“ in pred stanovanjem breznakačnega župana drja. Ambuš — ki je nota bene pri Prešernovi slavnosti sprejemal poklone Slovencev kot „zastopnik Hrvatov“ — a na Zrinjskem trgu jih je zopet naskočila policija peš in na konjih z nabrušenimi sabljami, ter je več dijakov težko ranila. V nedeljo je bil socialno demokratični shod po § 2. Ko je bil že skoraj končan, je naenkrat udril policajni koncipist Belošević protipostavno z orožniki na shod, ki so začeli z orožjem razganjati udeležence. Mnogo ljudi je bilo ranjenih, med njimi mizar Vuk tako nevarno, da je v bolnišnici kmalu umrl.

Od tega časa so vse ulice zastražene z vojaškimi kordoni, patrolje hodijo okrog, dični Ambuš pa je razglasil izjemno stanje. Sedaj je odstavljen policajni šef dr. Mihičič in na njegovo mesto je prišel Belošević. Toda Mi-

hičič ali Belošević — zistem je zistem. Policija se je pa vendar enkrat kruto zmotila. Če je bilo doslej zanimanje za volilno pravico razmeroma malo, je ona poskrbela, da je hipoma naraslo. In v tem novem boju ne zmagajo pandurji!

Pogreb prve žrtve v Pragi. Kakor znano, je bil pri praških demonstracijah steklarski pomočnik Hubač (njegovo pravo ime se je izprva tajilo) smrtno ranjen ter je v bolnišnici umrl. Pogreba se je udeležilo 60.000 ljudi. Nad odprtim grobom je govorilo več govornikov. Udje umetniškega društva „Manes“ so sklenili, da mu postavijo spomenik na grob.

Dopisi.

Kočevje. Na tukajšnji postaji državne železnice gospodari načelnik, ki menda misli, da je Kočevje na Turškem. Tam bi se ljudje morda ne čudili, ako bi kak paša z njimi tako ravnal, kakor ravna ta šef z delavci. Od uradnika, ki stoji na čelu samostalnemu oddelku tako velikega in važnega podjetja, kakor so ces. kr. državne železnice, bi se pač lahko zahtevalo poznavanje razmer, zanimanje za svoj delokrog in nekoliko olike. Gospod načelnik pa v tem oziru nikakor ni kos svoji nalogi. On bi moral vedeti, koliko delajo delavci čez čas, pa ne ve. On ima priložnost, da se informira, pa je noče porabiti; z delavci pa občuje, kakor da bi bili njegovi psi. Ako pride kdo v pisarno s kakšno pritožbo ali prošnjo, ga zapodi pa pošlje najprostejše psovke, kakor „G'sidel“, „Bagasch“ i. t. d. za njimi. Besede „hinaus, verfluchte Hunde!“, so v njegovih ustih že nekaj navadnega. Tega ne verjame, da naredi delavci v petih dneh po 16 ur dela čez čas, ker se nikoli ni prepiral. Za danes naj to zadostuje. Čeprav je Kočevje malo oddaljeno, se bode vendar pazilo na njegovo ravnanje in če se ne privadi olikanejšim šegam, se bode moral privaditi čemu drugemu. Tisti časi, ko se je imelo delavca za ubogo paro, ki mora poljubovati roko tistega, ki ga tepe, so minoli in se ne vrnejo več. To naj si gospod šef zapomni, pa naj na to tudi v holelu Hoff ne pozabi.

Pri tej priložnosti bi še omenili, kakšno varčenje je na dolenski železnici v navadi. Dokler sneg pada, ga spravljajo delavci. Kadar pa prestane padati, odslove delavce takoj, pa če leži sneg še cel meter na debelo. Potem naj pa skrb strojno in sprevodniško osobe, da se ga — pohodi. Menda tudi tukaj ne bodo prišli k pameti, dokler ne bodo železničarji posneli češkega primera.

Trbovlje. Pa so le fantje, trboveljski žandarji in kdor ne veruje, plača groš. Posebno zakone poznajo imenitno. To dokazuje sledeči slučaj: Dne 9. t. m. je bila v Celju velika obravnava proti trboveljskim sodruginjam. Naš sodrug Linhart je šel tja kot ponižni poslušalec, se vsedel v kotiček in si delal na kos papirja notice. K temu procesu so pa prišli pot priče trboveljska orožnika gg. Praznik in Dreo, občinski policaj Franchetti in razni štajgarji ter pisarji. Ko pride orožnik Dreo do zaslišanja, prosi v imenu vseh prič, da se — Linharta iz dvorane požene, češ, on je vodja socialistov, napada uboge orožnike pri diskuzijah in v listu, hujska in rogovili itd. Ta je pa imenitna! Gg. Dreo in Praznik e tutti quanti ne poznajo niti te zakonite določbe, da sme biti na javnih obravnavah vsak človek in nihče nima pravice, da bi ga izgnal iz dvorane. Ti orožniška nedolžnost ti! Samo-umevno je nevednemu žandarju predsednik sodišča stvar raztolmačil. Nekaj se je g. Dreo tedaj le priučil, in zato se ima sodrugu Linhartu zahvaliti, čeprav bi ga najraje na žlici juhe požrl. Kakor čujemo, so Linhart in trboveljski sodrugi izredno veseli, ker se orožniki tolikokrat blamirajo. Le tako naprej in pozabili bomo vso grenkost življenja v veselem smehu . . .

Brežice na Spodnjem Štajerskem. Kar sram vas bodi, vas, ki živite v velikih mestih, pa ne veste ničesar. Mi pa vemo. Vojska bo, pa kuga in kolera in potop; kajti antekrist se je prikazal. Dne 8. oktobra je bil tukaj. Sicer ni bil tak, kakor so nam ga slikali v mladosti; denarja ni sejal in razpočil se tudi ne bode na devet strani, ker ni dosti debel. Ali antekrist je bil in vse pobožne ženice in vse babe v hlačah vedo natanko in tarnajo, da bode

vojska in punt in kdove kaj še. Veste, kaj se je pravzaprav zgodilo? Nič drugega ne, kakor da je bil v Brežicah železničarski shod, na katerem je govoril sodrug Kopač iz Trsta. In kaj se je govorilo? O razmerah železničarjev, ki so take, da je vedno dvakrat na mesec vojska in punt v vsaki železničarski družini, ker prinese mož vselej premalo denarja domov. Govorilo se je o organizaciji, ki je potrebna, da se zboljšajo te razmere. Ali v našem kotu je resnično še tako, da se babnice obojega spola križajo, ako le slišijo ime socialni demokrat. Neverjetno je, kako sramotno je tukaj ljudstvo zapuščeno in kako je njegova vzgoja zanemarjena. In reči moramo, da to ne bode bolje, dokler se ne vkorenini socialna demokracija. Samo socialno demokratična stranka bode našla pot do tistih slojev, za katere se »liberalci« ne brigajo, klerikalci pa jih nalašč tlačijo v nevednost. Delo bode gotovo težko, ali prepričani smo, da tudi drugod izpočetka ni bilo lahko. Zato pa upamo, da bode kmalu zopet primeren shod; stranka pa bodi prepričana, da bomo, kar nas je zavednih, vse storili, da jo podpiramo in da razširimo nekoliko jasnosti med našim ljudstvom.

Iz stranke.

K otvoritvi državnega zbora. Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratične stranke je sklenil sledeče:

Na dan otvoritve državnega zbora priredi jugoslovanska socialno-demokratična stranka veliko manifestacijo v prid splošni in enaki volilni pravici. V ta namen se udeleži demonstrativnega spreveda, ki bode na Dunaju korakal pred parlament. Deputacija slovenskega delavstva izroči predsedniku poslanske zbornice grofu Vetterju in ministrskemu predsedniku baronu Gautschu spomenico glede splošne in enake volilne pravice. Vse lokalne organizacije, ki mislijo poslati delegate k tej manifestaciji, prosimo, da naznanijo njih imena izvrševalnemu odboru. Vsa mesta, ki bodo zastopana, bodo v sprevedu označena s tablicami. Vsa potrebna pojasnila dobe delegati od izvrševalnega odbora.

Delavcem po vseh mestih in industrijskih krajih se priporoča, da na dan otvoritve državnega zbora ustavijo dela in sicer kolikor mogoče dogovorno s podjetniki, proti katerim to počivanje dela ni naperjeno. Priprave in izvršitev se prepušča lokalnim organizacijam in zaupnikom delavstva.

Na dan otvoritve državnega zbora naj se po vseh mestih in industrijskih krajih priredi shode, če mogoče pod milim nebom, in demonstrativne sprevede. Povabi naj se tudi vse tiste, ki so prijatelji splošne in enake volilne pravice, tudi če niso pristaši socialno-demokratične stranke.

Trgovce naj deputacije organiziranega delavstva naprosijo, da na dan otvoritve državnega zbora — vsaj ob tistem času, ko se vrše demonstracije — zapro svoje trgovine.

Za dostojno izvršitev vseh demonstracij naj skrbje lokalne organizacije odnosno zaupniki.

Konferenca ljubljanske lokalne organizacije, ki se je vršila v nedeljo dopoldan v salonu restavracije »pri Levu«, je razpravljala o priredbah, ki naj se v Ljubljani izvrše na dan otvoritve državnega zbora. Oglasilo se je mnogo govornikov ter se je sklenilo, da se tisti dan delo kolikor mogoče ustavi in da se priredi velik shod z demonstracijo. Posameznosti izvršitve so prepuščene prihodnji konferenci, ki bode v soboto zvečer. Opozarjamo vse zaupnike strok in posameznih podjetij, da se gotovo udeleže te konference, ki je zelo važna. V nedeljo so se izvršile tudi dopolnilne volitve za politični odbor lokalne organizacije. Druge točke se je radi pomanjkanja časa odstavilo.

Ljubljanski zaupniki, pozor! Prihodnja konferenca lokalne organizacije je v soboto, 18. t. m. ob 8. uri zvečer v salonu Perlesove restavracije. Vsi zaupniki so naprošeni, da gotovo pridejo. Naj drug drugega spomni, da nihče ne pozabi.

Shodi in demonstracije.

V Trstu je bila pretečeni teden cela vrsta shodov in demonstracij, o katerih se nam poroča sledeče: Shodi in demonstracije za splošno

in enako volilno pravico so bili tukaj zaporedoma v četrtek, petek, soboto in nedeljo. Najbolj veličastna je bila zadnji dan. V gledališču Rossetti je bil popoldan velikanski shod socialno-demokratične stranke. Dvorana je bila natlačena. Prvi je govoril sodrug Pittoni, potem sodrug Kopač, prvi italijansko, drugi slovensko. Nastopil je tudi neki konfuzni »anarhist«, ki je hotel delavcem dopovedati, da volilna pravica sploh ni nič vredna. Sodrugi Pittoni ga je poučil o stališču socialne demokracije napram parlamentarizmu, katerega se poslužuje delavstvo kakor vsakega drugega primerne sredstva, da pride do tiste moči, brez katere sploh ni misliti na izpremenjeno družabnega reda in gospodarskega sistema. — Po shodu je odkorakala ogromna množica po Akvedotu do kavarne Volte di Chiozza. Tu se ji je pridružil spreved, ki je prišel z veliko rdečo zastavo iz »Narodnega Doma«, kjer so imeli narodnjaki shod za splošno in enako volilno pravico. Tam so govorili dr. Rybař, sodrug Škrbic v imenu socialne demokracije, potem dr. Pretnar in dr. Slavik. — Pri omenjeni kavarni sta se oba spreveda združila in ogromna povorka, ki je štel nad 10.000 ljudi, je marširala po korzu na glavni trg in od tod nazaj do »Delavskega Doma«, kjer sta govorila sodrug Pittoni in Čotič. Socialni demokratje so se tukaj razšli, narodnjaki pa so odkorakali do »Narodnega Doma«, kjer se je tudi njihov spreved razšel. Demonstracija, med katero se je neprenehoma prepevalo delavske in druge povzbujevalne pesmi, je naredila velikanski utis.

V Zagorju od Savi je bil v nedeljo velikanski shod za splošno in enako volilno pravico v gostilni gosp. Müllerja. Govoril je sodrug Čobal. Po shodu je množica odkorakala v demonstrativnem sprevedu na Toplice. Delavska deputacija je odšla k županu gosp. Mihelečiču ter ga je naprosila, naj občina pozove vlado, da predloži državnemu zboru zakonski načrt za splošno in enako volilno pravico. Gosp. Mihelečič je to obljubil.

V Nabrežini je bil v nedeljo popoldan velik ljudski shod na prostranem dvorišču gospoda Ivana Tanceta. Poročal je sodrug Kopač o splošni in enaki volilni pravici. Potem je govoril še sodrug Pagnini. Po shodu je bil velik demonstracijski obhod do kolodvora, kjer so se demonstrantje v redu razšli.

Po celi državi je bilo v nedeljo zopet vse polno shodov in demonstracij v prid splošni in enaki volilni pravici. Povsod se je naglašalo, da delavstvo ne more ustaviti boja, dokler ni splošna in enaka volilna pravica popolnoma zagotovljena.

V Trbovljah je bila v nedeljo velikanska demonstracija za splošno in enako volilno pravico, ki so jo rudarji spontano sklenili, ko so izvedeli za policijske napade na Dunaju. Demonstracija se je izvršila impozantno, kakor še nobena v Trbovljah. Udeležbo se splošno ceni na 3000 ljudi, lahko se torej pravi, da je demonstriralo vse trboveljsko delavstvo. Na čelu spreveda se je nosilo table s primernimi napisi, sredi množice pa veliko rdečo zastavo. Policije in orožništva ni bilo videti nikjer in to je le podpiralo uzorni red. Spreved se je ustavil pred občinsko hišo, kjer je odšla deputacija k podžupanu gosp. Vođušku. Nagovoril ga je sodrug Linhart s prošnjo, naj glede občine precizira svoje stališče in naj občina upliva na štajerski deželni zbor in na vlado, da se resno zavzamejo za splošno in enako volilno pravico. Podžupan je dejal, da občuduje vzorni red demonstracije ter je obljubil, da izpolni željo delavstva; občinski svet da stoji na istem stališču. Ko je deputacija množici naznanila uspeh, je korakal spreved dalje do Lesjakovega vrta, kjer je imel sodrug Linhart še kratek nagovor in tu se je ljudstvo mirno razšlo. Trboveljski rudarji so pripravljeni vse storiti, da se doseže enaka volilna pravica in čakajo samo na signal.

Shodi bodo:

V nedeljo, 19. t. m.:

V Ljubljani, ob 9. uri dopoldan v areni »Narodnega Doma«.

V ponedeljek, 20. t. m.:

V Ljubljani železničarski shod, ob 8. uri zvečer v salonu pri »Štajercu«, Resljeva cesta. Vabljeni so železničarji obeh železnic, da se tega shoda polnoštevilno udeleže.

Strokovni pregled.

Revirna konferenca jugoslovanskih rudarjev je bila v nedeljo, 5. t. m. v Weinbergerjevi gostilni v Zagorju. Navzočih je bilo 16 delegatov iz vseh slovenskih rudarskih krajev. Unijo rudarjev je zastopal načelnik sodrug Ebert, eksekutivo jugoslovanske socialno-demokratične stranke sodrug Sitar, štajersko strokovno komisijo pa sodrug Vidmar. Konferenco je pozdravil sodrug Čobal in je razložil njen namen. Za predsednika je bil izvoljen sodrug Jakob Strajnar (Zagorje), za zapisnikarja pa Rinaldo (Trbovlje). O organizaciji in taktiki poroča M. Čobal (Zagorje). Mnogo se greši v organizacijskih vprašanjih, zaupniki nočejo natančno izpolnjevati unijskega regulativa; zaračunavajo take izdatke, ki so neopravičeni; ne pouče zadostno ljudi o njihovih pravicah, n. pr. o pravovarstvu, brezposelnosti podpora itd. Opozarja zato delegate, naj natančno preštudirajo regulativ ter se v bodoče ravnaajo povsem natančno po njem. Omenja dalje sklepe zadnjega unijskega zbora, ki se morajo vestno izvrševati. K tej točki govore še: Savšek iz Stor, A. Kristan (Idrija) in M. Čobal. Kristan omenja važnost organizacije v Kočevju; pripoveduje o vzrokih postopanja idrijske podružnice v zadnjem času, tega postopanja je bila kriva konferenca l. 1903. v Zagorju. Svari pred podobnim postopanjem v bodoče. — Druga točka je nameščenje revirnega tajnika. M. Čobal poroča obširno o nereelnem postopanju bivšega tajnika Mlakarja iz Trbovelj. Ebert pripoveduje, kaj vse je unijsko vodstvo ukrenilo v Mlakarjevi zadevi in kaj misli še naprej storiti. Vnel se je zelo poučen in temeljit razgovor, katerega so se udeležili skoro vsi navzoči sodrugi. Sodrugi A. Kristan (Idrija) je predlagal, da se nastavi revirnim tajnikom sodruga Vinc. Vidmarja. Enoglasno je bil sprejet ta predlog. Vincencija Vidmarja je torej predložiti delegaciji Unije za revir. tajnika. K volitvi enega člana za izvanredni kongres strokovnih društev poroča M. Čobal. Izraža med drugim željo, da naj se Slovincem prepustita dva delegata na ta zbor, ker bo za nas Slovence vprašanje, ki se ima tam rešiti, zelo važno. Kristan (Idrija) izpremeni željo Čobala v predlog, ki se sprejme enoglasno. Izvolita se Čobal in Kristan. — Prebere se protokol in odobri.

Društvene vesti.

Društvo »Ljudski oder« v Trstu priredi dne 24. in 25. t. m. dva predavanja, in sicer v petek 24. novembra o zgodovini ruske revolucije, v soboto, 25. novembra pa o življenju in umetnosti. Predaval bode oba večera sodrug Etbin Kristan. Ker sta oba predmeta zelo zanimiva in je vseskozi popularni način predavanja sodruga Kristana tržškemu občinstvu dobro znan, je društvo prepričano, da bode udeležba velika. Predavanja bodo kakor navadno v veliki dvorani »Delavskega Doma«, začetek ob 8¹/₄ uri zvečer.

Pri tej priložnosti se obrača društvo s sledečo željo do svojih udov in obiskovalcev predavanj: Ker je društvu namen, da poda slovenskemu občinstvu v Trstu kolikor mogoče dobre, zdrave, pa tudi okusne duševne hrane, in ker hoče posredovanje popularne znanosti kolikor mogoče emancipirati od navadne kate-drske metode, hoče pred vsem ostati v tesni zvezi s poslušalci in vpoštevati njih želje, kolikor le razmere dopuščajo. V ta namen prosi vse tiste, ki se zanimajo za njegova predavanja, naj naznanijo društvu, o kakšnih predmetih bi radi slišali predavanja in kakšne želje opazujejo v tem oziru med svojimi znanci, v krogih delavstva, meščanstva i. t. d. Tako sodelovanje najširših krogov bode zelo plodonosno in zveze, ki se izpredejo na ta način, bodo gotovo pospešile zanimanje za znanje med tržškimi Slovinci. Seveda društvo ne bode moglo izpolniti vsake posamezne želje; ako n. pr. dvesto ljudi izrazi svoje mnenje in vsak drugi drugačno, bi bilo to že sto predavanj. Ali nič ne de, ako se izmed sto želja le pet lahko izpolni. Tudi to bode veliko vredno. Kar bode le mogoče izvesti, bode društvo rado storilo.

Darovi.

Za žrtve volilnopravne boja so darovali sodrugi na shodu v Radovljici 6 K 40 vin.

Okrajna bolniška blagajna v Zagorju
naznanja cenjenim članom in delodajalcem, da se
preseli 15. novembra t. l.

s svojo pisarno iz dosedanjih prostorov v novo hišo
občinskega konsumnega društva v Zagorju štev. 99.

„HOTEL BALKAN“ TRST

— Piazza della Caserma —

3 minute od južnega kolodvora in poleg pošte s 60 moderno opremljenimi sobami.

Restavracija — Dunajska kuhinja — Kavarna.

Za goste hotela posebna restavracija v I. nadstr.

Dvigalo. — Električna razsvetljava. — Kopališča.

Shajališče tujcev.

Franjo Dolničar, hotelir.

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim so-
drugom najtopleje. Na raz-
polago so vsi važni in slo-
venski, italijanski in nemški
listi. Vse pijače poceni. Na-
pitnina je izključena.

Prva kooperativistično ure-
jena

gostilna

v ulici S. Giovanni v Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska
vina, direktno od organizi-
ranih sodrugov v Dalmaciji.
Vedno dobra kuhinja. Na
razpolago „Rdeči Prapor“,
„Arbeiter-Zeitung“ in „La-
voratore“.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

Alessandra Levi Minzi-ja

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. Ilustriran cenik
gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez kon-
kurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico,
ne da bi se za to kaj računalo.

Naši zapiski

Edina slovenska revija.

Uredništvo in upravištvo v Ljubljani.

Naročnina: Za celo leto K 2·80, za pol leta
K 1·40, za četrt leta 70 vin.

Ravnokar je izšla

Prešernova številka.

Uredil dr. Ivan Prijatelj.

Ta številka obsega tri pole v ličnih platnicah,
ima 3 slike in sledečo vsebino: Ivan Cankar:
Še en simbol. — Oton Zupančič: Visavis. —
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik v Ljub-
ljani. — Josip Regali: Zajčev Prešeren kot spo-
menik. — Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernove-
ga duševnega življenja. (Predavanje v „Akade-
miji.“) — Etbin Kristan: Krst pri Savici. —
Albin Prepeluh: Prešeren je ljudski pesnik. —
Dr. L.: Aforizmi. — Dr. Ivan Prijatelj: Od
uredništva.

Prešernova številka „Naših zapiskov“ stane za naroč-
nike 48 vin., za nenaročnike 80 vin.

„Drama Prešernovega duševnega življenja“, preda-
vanje g. dr. Ivana Prijatelja ob odkritju Prešernovega
spomenika v Ljubljani, je tudi izšlo v posebnih od-
tiskih iz „Naših zapiskov“ in se dobivajo po 40
vin. pri upravištvu „Naših zapiskov“ v Ljubljani.

V založbi „Naših zapiskov“ se še dobi:

8. številka III. letnika: **Nekaj kulturnih zavodov sloven-
skih**, po 24 vin.

10. in 11. številka III. letnika: **Prešernov spomenik**, ob-
sezajoča 48 strani, z lepim ovitkom, za naročnike po
48 vin., sicer franko po 80 vin.

I. S. Machar: **Magdalena**, povest v verzih, poslovenil A.
Dermota, po 2 K.

Abditus: **Občina in socializem**, 70 vin.

P. Mihalek: **Iz nižin življenja**, 1 K.

**Žepni koledar
za slovenske delavce**

izide vsled nepričakovanih zaprek pri-
hodnji mesec. Okrašen bode s **tremi**
slikami. Vsebina bode jako bogata in
poučna.

Cena: V usnje vezan 1 K, v platno vezan 80
vin., v polplatno vezan 72 vin.

Naročila se pošilja na naslov: **Ivan**
Mlinar, Ljubljana, Krakovski nasip 16,
ali pa na upravištvo „**Naših zapi-**
skov“, Ljubljana.

Za agitacijo pripravne so brošurice:

Vun z volilno pravico (po 4 vin.)

Program socialne demokracije (po 4 vin.)

Zvišanje duhovskih plač (po 10 vin.)

Ako se jih naroči več, se dovoljuje rabat po
dogovoru.

Vseučiliška predavanja po 10 vin. (brez pošt-
nine).